

Beschrijving cultuurhistorische waardestelling aangebouwde oost-en westvleugel behorende bij het voormalig kasteel Groot Bijstervelt gelegen aan de Montfortlaan 12 te Oirschot.

1. Geschiedenis Montfortanen in Oirschot

In 1903 werd het kasteel Groot Bijstervelt te Oirschot, gebouwd in 1772, verkocht aan de Paters Montfortanen. (Het kasteel Groot Bijstervelt is reeds een rijksmonument). De Paters Montfortanen waren in 1880 gevlucht uit Frankrijk. Zij waren het slachtoffer van de anti klerikale wetten van de Franse regering. Zij mochten geen nieuwe studenten meer aannemen. In 1888 werd door de ordeleiding een huis gekocht in Schimmert (L) voor de Franse Montfortanen als groot seminarie. In 1892 traden de eerste vijf Nederlandse Montfortanen toe. In 1903 werd het kasteel Groot Bijstervelt gekocht als oplossing voor het groeiende ruimtegebrek en namen de eerste 19 studenten, vergezeld van 5 paters en 5 broeders hun intrek in het voormalig kasteel. Door het groeiend aantal studenten was steeds uitbreiding nodig. In 1907 werd de oostvleugel aangebouwd. In 1909 werd er een kapel bijgebouwd. (Voor deze kapel is ook een beschermde status als rijksmonument aangevraagd). In 1930 kwam de westvleugel erbij met een gebouw van 5 woonlagen. In 1957 werd, loodrecht aan de oostvleugel een lange nieuwe dwarsvleugel bijgebouwd. Tijdens de bloeiperiode tot eind jaren '60 verbleven er meer dan 100 studenten op het klooster Bijstervelt. De dwarsvleugel was tot voor enkele jaren als een bezinningscentrum in gebruik. Thans wonen er nog zo'n 8 Montfortanen in het klooster.

2. Ligging van het klooster

Het kloostercomplex ligt aan de Montfortlaan te Oirschot in het buitengebied met oude cultuurlandschappen, bolle akkers en de oude buurtschappen Notel en Straten. Het klooster is samen met de kapel gelegen in een groot park aangelegd in een Engelse landschapsstijl met vele zeer oude monumentale bomen en waterpartijen. Bovendien bevinden zich in dit park vele religieuze monumenten: de brevierpaden, een Montfortbeeld, een Lourdesgrot, een Calvarieberg met kruisbeeld en een begraafplaats van de Montfortanen. De Universiteit van Wageningen doet thans onderzoek naar de natuur- en cultuurwaarde van het park.

3. Architectonische en knstzinnige waarde

Het ontwerp van de oostvleugel en westvleugel, bestaat uit een volume met 4 bouwlagen waarvan het souterrain voor een groot gedeelte onder het maaiveld is gesitueerd. De begane grond, de eerste verdieping en de zolderverdieping bevatten elk 3 ruimten aan de voorzijde en de achterzijde met een tussengang die verbonden is met het hoofdgebouw, het oorspronkelijk kasteel. In deze ruimten zijn later weer tussenwanden geplaatst zodat er kamers ontstonden voor de huisvesting van 3 studenten. In de verbinding van de gang met het kasteel zijn bogen gemetseld

Het souterrain werd gebruikt voor algemene doeleinden voor de studenten, leslokalen, refter, keuken e.d. en ruimten voor de broeders. De extra aanbouw aan de westzijde is een gebouw met 5 lagen (door de paters "de flat" genoemd) met een plat dak.

De voorgevel van de uitbreiding is 0.66 m voor de voorgevel van het kasteel aangebouwd. De gevels zijn gemetseld in een kruisverband met rood-bruine baksteen en met boven de kozijnen segmenten waarin siermetselwerkvulling. Boven de segmenten zitten rollagen. De kozijnen bestaan uit kruiskozijnen met tussenroeden. In de oostvleugel zijn de oorspronkelijke kozijnen vervangen door kozijnen met stalen roeden (zesruits). De kozijnen van het souterrain van de westvleugel zijn verbreed t.o.v. de bovenkozijnen. De onderdorpels zijn van hardsteen. De beide vleugels zijn voorzien van een houten bakgoot met een sierlijst. De gebouwen hebben een mansardekap met dakramen voor de lichttoetreding van de zolderverdieping. (volgens de tekeningen oorspronkelijk dakkapellen). De daken van de vleugels zijn bij de bouw doorgetrokken naar het kasteelgebouw, zodat de daken nu een geheel vormen met het kasteel. De dakbedekking bestaat uit antraciet natuurleien. Achter de westvleugel heeft het souterrain een serre van 4,00m, die doorloopt tot de achteruitbouw van het kasteel met ramen en deuren die rechtstreeks toegang geven d.m.v. een trap tot de gebouwen. De gebouwen zijn van binnen sober en ingetogen. De vormtaal van het ontwerp getuigt van een doordacht plan met een schaal en maatverdeling die naadloos aansluit bij het kasteel uit de 18^e eeuw. De architectuur is neogotisch, monumentaal met hoge verdiepingen, grote, hoge ramen en is sober uitgevoerd t.o.v. het voormalig kasteelgebouw.

4. Authenticiteit

De beide vleugels van het klooster hebben haar oorspronkelijk karakter grotendeels behouden. De kozijnen van beide vleugels zijn vervangen. In de westvleugel zijn enkele jaren geleden, met de verbouwing en vergroting van de kamers, de kozijnen vernieuwd en is de oorspronkelijke indeling van de kozijnen weer hersteld. Door de vervanging van de dakkapellen door dakramen is het gebouw niet ingrijpend veranderd.

5. Ruimtelijke en ensemblewaarde

De aangebouwde beide vleugels zijn beeldbepalend voor het klooster en geven aan het complex een extra ruimtelijke waarde. Het voormalig kasteel krijgt hierdoor de functie van een klooster.

De beide vleugels vormen een ensemble met het voormalig kasteel en het totale complex met kapel, park en religieuze objecten.

6. Zeldzaamheid

De aangebouwde vleugels vormen samen met het voormalig kasteelgebouw het kloostercomplex van de Montfortanen. Het klooster zal in de toekomst een aandenken blijven als een bijzondere opleiding voor Montfortanen in Nederland. Ruim 100 jaar, vanaf 1903, hebben de Montfortanen hier hun opleiding genoten (tot 1967), hun verblijf gehad en zijn de paters vanuit Oirschot uitgezonden naar alle werelddelen.

7. Cultuurhistorische waarde

Het totale complex van het Montfortanen klooster draagt in grote mate bij tot de herkenbare geschiedenis en is een icoon voor de gemeente Oirschot in de 20^e eeuw.

Het klooster is van grote cultuurhistorische waarde voor Oirschot en refereert aan de religieuze betekenis van de Montfortanen in Nederland en het katholieke Brabant. Ofschoon de Montfortanen een gesloten gemeenschap vormden, hadden zij altijd prettige contacten met de Oirschotse bevolking en verleenden zij op kerkelijk terrein velerlei diensten. Tot op heden worden er in de kapel nog diensten gehouden waar omwonenden gebruik van maken.

CONCLUSIE

DE AANGEBOUWDE OOST- EN WESTVLEUGEL ZIJN MEDE BEELDBEPALEND VOOR HET KLOOSTER EN VORMEN SAMEN MET HET VOORMALIG KASTEEL HET KLOOSTER “GROOT BIJSTERVELT” EN VERDIENEN SAMEN MET HET KASTEEL, REEDS EEN RIJKSMONUMENT, BEHOUDEN TE BLIJVEN EN BESCHERMD TE WORDEN ALS RIJKSMONUMENT. HIERMEDE WORDT DE GESCHIEDENIS VAN OIRSCHOT EN DE MONTFORTANEN GERESPECTEERD.